

Kirkeudvalget
KIU alm. del - Bilag 6
Offentligt

Til Folketingets Kirkeudvalg

Der har i vores provsti været megen debat om præsters bopælspligt og de nye vurderinger af præsteboliger. Jeg ved, at tjenesteboligcirkulæret skal tages op til revurdering, og jeg fremsender nedenstående artikel (som er skrevet til Haderslev stiftsårbog 2006) i håb om, at den kan være med til at nuancere billedet og give Kirkeudvalget et indblik i forholdene.

Jeg er bekymret for, at fordelene ved en fuldstændig uændret praksis på præstegårdsområdet, vil blive overskygget af problemer med at holde på og tiltrække dygtige præster i fremtiden.

Med venlig hilsen

Hanne-Birgitte Beyer Kristiansen
Provst for Hedensted Provsti,
Haderslev stift

Utilsigtet skiltning Præstegårdssituationen set fra et landprovsti

En køretur gennem Hedensted provsti er en smuk oplevelse. Fra Gudenåens og Skjernåens udspring i provstiets vestlige del, henover smukke bakkelandskaber ud til Kattegat i øst. På min tur kommer jeg forbi skilte med "Æg til salg" "Nye kartofler", og i hjørnet af en have eller en mark er en bil eller campingvogn parkeret med et "Til salg"-skilt i vinduet.

Da jeg kører forbi en kirke, ser jeg for mit indre blik endnu et skilt, fremkaldt af den sidste tids debat om præsternes bopælspligt og nyvurdering af præsternes boligbidrag. Skiltet – ja, det skal jeg komme tilbage til.

På baggrund af nyvurderingerne af præstegårdene, har der i Hedensted provsti fundet en debat sted på flere måder. Nogle ønsker at bevare bopælspligten, nogle ønsker at ophæve den. Andre igen anfører at bopælspligten skal bevares, men at det kræver at boligbidraget er så lavt, at præsterne har råd til at spare op til køb af egen bolig, når de skal pensioneres, og at også enlige præster kan klare sig økonomisk. 16 ud af 19 præster i provstiet har anført, at de ønsker bopælspligten ophævet.

Alt i alt er det et noget broget billede, der tegner sig. Jeg vil derfor prøve at ridse nogle forhold op, som jeg ser dem ud fra vores landprovsti.

Den lovgivningsmæssige baggrund for hele præstegårds-systemet ligger i bekendtgørelse af lov om tjenestemænd, hvor det fremgår, at "Såfremt det af hensyn til udførelsen af tjenestepigten skønnes nødvendigt at knytte tjenestebolig til stillingen, har tjenestemanden pligt til at bebo denne". I praksis er der dog ikke tale om et skøn. Det er på forhånd givet, at præsten skal bo i præstegården ud fra det ræsonnement, at det er til gavn for præstens virke i sognet, at han eller hun bor blandt sine sognebørn. Dette betyder, at der er bopælspligt i næsten alle præsteembeder undtagen relativt få byembeder, kvoterede stillinger og institutionseembeder. I Hedensted provsti bor 18 sognepræster i præstegård.

Boligbidraget i præstegårdene er hidtil blevet nyvurderet, når der kom ny præst i stilligen eller efter omfattende modernisering af præstegården. Dette boligbidrag er årligt blevet pristalsreguleret, så stigningen mindst er som den lands-gennemsnitlige stigning på husleje i lejeboliger, sådan som det er opgivet fra Danmarks Statistik. Denne årlige regulering er bibeholdt i de nye regler, men fremover må der ikke gå mere end 5 år mellem vurderingerne.

I Hedensted provsti har de nye vurderinger * resulteret i stigninger på mellem 700 og 2000 kr pr. måned (gennemsnitlig stigning: 1238 kr/mdl.). Dette er jo nettokroner og har en mærkbar indflydelse på præstens daglige økonomi. Det svarer til en årlig lønnedgang på mellem 17.000-48.000 kr (60.000 kr, hvis der betales topskat).

I almindelige lejeboliger, der falder ind under lejeloven, er lejerne sikret mod huslejestigninger, der ikke grunder sig i omfattende forbedringer i boligen.

For enlige præster vil stigninger som dem, vi oplever her i provstiet, skabe vanskelige økonomiske forhold. Og for samtlige præster vil det forringe muligheden for at spare op til køb af egen bolig efter pensionen.

"Hvad skal vi gøre?" har flere menighedsråd spurgt. "Vi risikerer jo, at præsten er nødt til at sige sin stilling op, fordi vedkommende ikke har råd til at bo i præstegården."

Jeg ser faktisk dette som en reel fare. Det er nemlig ikke muligt for præsten at sætte tæring efter næring. Ingen andre steder ville en enlig person vel vælge en bolig på 300 m², der udover boligbidraget har en fast årlig varmeudgift på 24.000 kr, og udgifter til el og vand på 10.000-12.000 kr. Samtidig med, at der ikke er mulighed for boligsikring.

Når man så tager med i betragtning, at det er nødvendigt for præsten at have bil for at kunne betjene sognebørnene i de geografisk store pastorater, og at Hedensted provsti som et landprovsti ligger i laveste stedtillægsområde (med en lønforskel til hovedstadsområdet på 2000 kr om måneden for nyuddannede), så kan der godt være grund til bekymring.

Derfor så jeg for mit indre blik dette skilt sat op på kirkelågen:
"Præst søges – dog ikke nyuddannede eller enlige."

Foran de af Danmarks præstegårde, der er beboet af enlige præster, kunne følgende skiltning tænkes: "Forsøger søges".

Dette mentale maleri er naturligvis en noget polemisk betragtning. Men det reelle i det er, at de nye vurderinger her i provstiet har lagt et niveau for boligbidraget, der betyder, at en nyuddannet præst vil få spist en betydelig del af sin lønstigning (30% af netto-lønstigningen) i de første 11 år af sin embedstid. Boligbidraget kan nemlig højst udgøre 15 % af bruttolønnen, hvilket betyder, at når lønnen stiger, så stiger boligbidraget også. Varmebidraget er det samme uanset om man er på begynderløn eller slutløn.

Nyvurderingerne af præstegårdene bygger på en vurdering af, hvad lejen ville være for et tilsvarende hus i samme lokalområde. Når denne sum er fastlagt, fratrækkes 30 % for pligten til at bebo præstegården og fraflytte den igen ved pensionering eller embedsskift.

Jeg mener, der er et aspekt, der helt er udeladt ved vurderingerne i Haderslev stift.

Når vurderingen foretages, må der nødvendigvis sammenlignes med, ikke bare hvor høj en leje, der ville kunne tages for en tilsvarende bolig, men også for hvor høj en leje, der kan tages for en bolig udlejet på tilsvarende vilkår som præstens. Så vidt jeg har fået oplyst, er det ikke indgået i vurderingerne her i stiftet, sådan som det er det andre steder.

Nedenfor har jeg stillet nogle vilkår op, som er almindelige i mange præstegårde, og som en anden lejer i tilsvarende bolig så også skulle være indforstået med. Mon ikke det ville resultere i en noget lavere leje end ellers:

- Boligen er ikke omfattet af lejelovens beskyttelse af lejere (f.eks beskyttelse mod store huslejestigninger og beskyttelse af privatlivets fred).
- Der er ingen mulighed for at få boligsikring.
- Boligbidraget indholdes i lønnen, så enhver risiko for tab for udlejer elimineres.
- Der er jævnlige møder og aktiviteter i huset, ofte til sent på aftenen. Evt. også møder og aktiviteter som ingen af husets beboere deltager i. Lejeboligens køkken benyttes muligvis ved møder som eneste mulighed for kaffebrygning, opvask mv.
- Der kan være møder og aktiviteter i den private del af boligen.
- Der kan være offentlig adgang til haven.
- Der er pligt til at udlevere husets nøgle til en fremmed (nabopræsten), så denne har adgang til kirkebøger og post under ferie.
- I perioder (ved barsel, sygdom, orlov eller ferie) færdes en fremmed (en vikarierende præst) dagligt i husets kontor, der ofte støder op til stuen, og ofte har adgangsvej gennem den eneste gang, der fører op til familiens sove- og børneværelser.
- Der er årlige syn, der ofte foretages som en gennemgang af hele huset (den almindelige lejelov angiver stramme regler for udlejers adgang til den udlejede bolig).
- Lejeren og dennes familie kan ikke flytte, selvom de evt. ønsker det, og uanset hvor meget lejen stiger
- Hvis lejeren dør, skal lejerens familie flytte inden for 3 måneder

Det sidste kan siges at være indeholdt i fradraget for pligten til at fraflytte boligen. Den manglende mulighed for valg af bolig-type og størrelse, og den manglende ret til at bestemme over egen bolig, har man vel også villet kompensere for ved fradraget i vurderingen for pligten til at bebo præstegården.

Stadig må man dog spørge efter det rimelige i, at en enlig præst skal bebo og betale for 300 m² i et hus, vedkommende aldrig selv ville have valgt.

Man må desuden spørge, om ikke den almindelige tendens i samfundet også gælder præster og deres familier, med øgede ønsker om at vælge og udforme eget hjem og værne om hjemmet som familiens helle. I forhold til præstegårdene giver det et negativt psykologisk pres, som sikkert er af nyere dato, men ikke desto mindre er meget reelt og mærkbart.

I store systemer, sker ting nogen gange lidt hovsa-agtigt uden blik for konsekvenserne på lang sigt. Det synes at være tilfældet med nyvurderingerne. Som jeg ser det, bliver vi nødt til at gennemtænke problematikken og sørge for en rimelig løsning. Ellers er jeg bange for, at vi kommer til at mangle præster i folkekirken. Nogle af de dygtige præster finder noget andet at lave, fordi de eller deres

ægtefæller ikke ønsker at bo i præstegårde, og unge mennesker vælger andre uddannelser, fordi de ikke vil underlægges vilkårene for præster.

Jeg mener en løsning bør gå i to retninger. Alene i Haderslev stift er der 22 præste-ægtepar, hvor den ene part har problemer med at få embede på grund af ægtefællens præstegård. Desuden findes der dygtige og super engagerede præster, som af den ene eller anden grund ikke ønsker at bo i præstegårde. Jeg fornemmer, at der bliver flere og flere i den gruppe. Jeg tror ikke vi som Folkekirke har råd til at undvære disse præster. Derfor må der skabes flere stillinger uden bolig, og der må ske en lempelse af dispensationspolitikken, så det i flere tilfælde bliver muligt for præsten at flytte fra præstegården. Det kunne ske ved at tage lovgivningens ord alvorligt, så der udøves et reelt skøn, og præsten dermed kan få dispensation. Hvis det kan godtgøres, at præsten vil være i stand til at udøve sin tjenesteplicht på en betryggende måde uden at bebo tjenesteboligen. Det er efter min mening ikke alle steder, det er lige vigtigt med tjenesteboligen.

Og så er der alle dem, der gerne vil bo i præstegårde, hvis det ellers er på rimelige vilkår. Derfor mener jeg, at nyvurderingerne bør tages op til grundig overvejelse. Niveauet for boligbidraget må lægges, så der tages hensyn til ovennævnte vilkår. Boligbidraget må have et niveau, så man kan bebo præstegården uden at have nogen til at forsøge sig, og så det er muligt at spare op til køb af egen bolig ved pensionering. Argumentet med, at præstegårds-vurderingerne skal hæves, fordi priserne på ejerboliger er steget voldsomt, er jo et argument, der med samme ret kan vendes på hovedet: jo dyrere ejerboligerne er, jo lavere er boligbidraget i præstegårdene nødt til at være, idet der skal spares så meget mere op til køb af egen bolig ved pensionering. De nuværende vurderinger er kilde til stor frustration, og jeg håber derfor meget, at de igangværende vurderinger viser sig at være en parentes, og at en mere langsigtet gennemtænkning af området vil resultere i en helt anden vurderingspolitik fremover. Vi vil nemlig gerne fortsat have præster her i Hedensted Provsti.

*Der er foreløbig foretaget 6 nyvurderinger i provstiet

Problemer der ikke er medtaget i artiklen:

Der er ingen ankemulighed i forhold til vurderingerne. Det giver præsterne en følelse af retsløshed. Præsterne har ganske vist en tillidsrepræsentant med ved vurderingerne, men hvis de to andre i vurderingsudvalget er enige, har præsternes repræsentant ingen indflydelse. Eneste mulighed for præsten er at begære en nyvurdering, hvilket koster 500 kr, hvorefter de samme 3 mand kommer ud igen og vurderer boligen igen. Eneste valgmuligheder: Betal eller sig dit job op.

Visse menighedsråds manglende pli i forvaltningen af præstegårdene.

Det er kilde til stor frustration, når menighedsråd forvalter præstegårdene med ejer-manerer og færdes inde og ude uden skygge af forståelse for præsternes privatliv. Det skaber en ubalance i forholdet mellem præst og menighedsråd.